

‘Ik ben gaan zien dat God in het heden werkt’

Interview met Mark de Jager

Dominee Mark de Jager was drie jaar lang het gezicht van pioniersplek Missie Westerveld, waar hij een brede missionaire samenwerking tussen kerken in Zuid-West Drenthe in gang zette. Wat kunnen andere dorpskerken hiervan leren? ‘Specifiek voor het platteland is dat mensen diepe wortels hebben.’

Het uitgestrekte Dwingelderveld. De iconische radiotelescoop. De omgeving van Dwingeloo kent een aantal bekende en geliefde plaatsen die in april, als The Passion er neerstrijkt, ongetwijfeld in beeld zullen komen. Minder bekend is dat er in deze regio de afgelopen jaren een brede samenwerking tussen kerken is gegroeid, onder de naam ‘Missie Westerveld’. Ds. Mark de Jager is daar de initiatiefnemer van. Ik spreek hem in Heerde, in de gloednieuwe pastorie van zijn nieuwe kerkelijke gemeente. Bij een kop koffie blikken we terug op zijn tijd in Drenthe, waar hij als predikant begon en een bijzondere samenwerking initieerde tussen heel verschillende kerken in de regio.

De aanleiding voor wat nu Missie Westerveld is, is een overheidsrapport uit 2021 waarin werd aangegeven dat als er niets zou veranderen, 11 van de 14 kerken in de gemeente Westerveld zouden moeten sluiten. ‘Het rapport kwam uit in de coronacrisis. Ik was net aangesteld als dominee in de Brug-Eskerk in Dwingeloo. Bij de werkgemeenschap van predikanten hoorde ik de reacties van collega’s op deze ‘kerkenvisie’ van de gemeente. Een collega zei: ik ben hier al dertig jaar dominee en ik heb nog nooit een kind gedoopt; straks doe ik het licht uit. En zo waren er meer reacties. Ik raakte gedesillusioneerd van die gelatenheid. Dat schuurde enorm, dat bracht iets in beweging bij mij.’

Roeping

Bij kerkenraadsleden merkte hij dat het rapport van de gemeente hard aankwam. ‘Ik zag verdriet bij mensen die heel hard bezig waren geweest om de kerk als organisatie draaiende te houden. Ze konden niet meer vooruitkijken en tijd voor theologische verdieping was er ook niet meer. Ik was bezig met een promotieonderzoek en dat voelde opeens als de makkelijkste weg. Ik dacht: ligt hier niet een roeping voor mij?’

De Jager besloot contact te leggen met de toenmalig IZB-directeur Sjaak van den Berg. ‘Hij was mijn dominee in Groningen, toen ik daar studeerde. Hij luisterde naar me en zei: als jij denkt dat dit een roeping is, dan nemen wij jou in dienst. Ik heb eerst nog de dertien kerken in de regio aangeschreven – één was al langer geleden gesloten. Ik vroeg: ik zou jullie graag drie jaar lang willen meenemen in een missionair project; de financiering komt van de IZB, maar ik heb wel draagvlak nodig. Bijna allemaal deden ze mee; één kerk had weinig affiniteit met het begrip ‘missie’, sommigen hadden vragen bij het wat orthodoxe imago van de IZB, maar uiteindelijk zijn twaalf van de dertien kerken betrokken geraakt.’

Biertje met de dominee

Zo ontstond Missie Westerveld. Er is in de Protestantse Kerk weinig ervaring met structurele missionaire projecten op het platteland, constateerde De Jager al snel. 'Ik vroeg me af: kan Westerveld niet een soort proeftuin zijn? Er is hier een situatie van krimp, zoals op veel plekken. We hebben te maken met heel kleine dorpen, vrijwilligers die vermoeid zijn. Hoe kun je dan iets zien van wat God je geeft? We wilden geen pioniersplek starten, maar wel losse missionaire activiteiten aanbieden, zoals de Alpha-cursus. En we wilden onderzoek doen naar de sociale functie van de kerk, om op basis daarvan in gesprek te gaan met de overheid. In de kerkenvisie was daar weinig aandacht voor: die ging vooral over de bestemming van de gebouwen.'

Wie op de website van Missie Westerveld kijkt, ziet dat er in de afgelopen drie jaar meerdere missionaire initiatieven zijn ontstaan, onder meer in Havelte, Dwingeloo en Diever. Drie daarvan worden zogeheten 'proefplekken' genoemd: dat zijn geen aparte pioniersplekken, maar missionaire initiatieven onder het dak van een bestaande kerk. 'Het was niet zo dat het van meet af aan de bedoeling was dat er drie proefplekken zouden komen', vertelt De Jager. 'Het ging eigenlijk andersom: we hadden bepaalde missionaire activiteiten en die hebben we gebundeld als de doelgroep ervan ongeveer hetzelfde was. We zijn enthousiast begonnen met bijvoorbeeld de Alpha-cursus en een activiteit om Oekraïners te helpen. Toen kwam van alles in beweging. De burgerlijke overheid kreeg ons in beeld. De kerken werden daardoor een beetje zenuwachtig: wie is er eigenlijk verantwoordelijk voor dit project? Er was ook een bepaalde diversiteit in kerkelijke ligging bij de kerken die betrokken zijn. Daarom leek het goed om het eigenaarschap bij een bepaalde kerk te leggen.'

In Dwingeloo ontstond zo de proefplek 'Jong'. 'In Dwingeloo is er een eetgroep voor dertigers, de maandelijkse bijeenkomst 'Biertje met de dominee' in een café, en Alpha Youth, de Alpha-cursus voor jongvolwassenen. Die activiteiten hebben we gebundeld onder één proefplek. Bestuurlijk valt die onder de kerkenraad. Het team wordt inhoudelijk begeleid, via onder meer intervisie, door de IZB. Op die manier zijn de proefplekken onderdeel van Missie Westerveld. In Vledder wordt ongeveer hetzelfde gedaan, maar dan voor ouderen. In plaats van een biertje is hier een koffieochtend, er is een Alpha-cursus voor senioren. Daarnaast zijn er liturgische momenten, bijvoorbeeld rond 4 mei en rond Allerzielen.' Dit sluit aan bij de missionaire theorie over [graden van betrokkenheid](#).

Fietsroutes

Het doel is bij deze proefplekken dus niet het vormen van nieuwe gemeenschappen, maar het versterken van de missionaire taak van de bestaande kerken en het creëren van een soort ‘voorhof’. ‘De helft van het team van ‘Jong’ is via de activiteiten van Missie Westerveld actief betrokken geraakt bij de Brug-Eskerk in Dwingeloo. In een dorp werkt het sowieso niet goed om een nieuwe gemeenschap te stichten, want een dorp is al een gemeenschap; iedereen komt elkaar tegen in de supermarkt of bij de school. Je kunt wel proberen te zoeken naar waar God al aanwezig is. Vervolgens kun je dat zichtbaar proberen te maken. In een café, waar jongeren zitten, krijg je een ander gesprek als daar een dominee binnenstapt.’

In de zomer verviervoudigt het aantal inwoners van Westerveld, door het toerisme. De kerken organiseren daarom ook gezamenlijk activiteiten voor toeristen onder de paraplu van Missie Westerveld, vertelt De Jager. ‘We hebben fietsroutes rond de kerken gemaakt en sommige kapelletjes zijn als rustpunt opengesteld. Die activiteiten kun je niet onder een proefplek scharen omdat de doelgroep anders is, dus die worden vanuit het centrale team van Missie Westerveld georganiseerd.’ Per 1 januari 2026 zal [Anita Eenkhoorn](#) alle activiteiten van Missie Westerveld coördineren.

Verantwoordelijkheid

Dat deze organisatiestructuur er ligt, heeft te maken met de begeleiding door de IZB, die meedacht nadat De Jager aangaf dat hij ook weer zou vertrekken na de proefperiode van drie jaar. ‘Ik had mezelf eindverantwoordelijk gemaakt voor het project en dat was geen goede situatie voor de continuïteit. Daarom heb ik al vrij vroeg gezegd: ik ga aan het eind van de projecttermijn van vijf jaar stoppen. Dat dwong ons als team van Missie Westerveld om vooruit te kijken. Daardoor ontstond ook een nieuwe verhouding. Het team van de proefplek ‘Jong’ in Dwingeloo zei bijvoorbeeld meteen tegen mij: prima, wij nemen de verantwoordelijkheid zelf wel over.’

Uiteindelijk nam hij dit jaar een beroep naar de hervormde gemeente van Heerde aan. Een kerk die graag meer op het dorp betrokken wil zijn. Dat trok hem aan. ‘Toen we in de auto terug zaten, zeiden mijn vrouw Julia en ik tegelijkertijd tegen elkaar: dit moeten we doen. Ik denk dat dit een roepingsmoment was. Ik had er vanaf dat moment ook vrede mee om Missie Westerveld los te laten, al is dat ook ingewikkeld. Er zijn mensen met wie we gezamenlijk hebben gestreden – dat is het juiste woord, denk ik - en het is moeilijk om dan afscheid te nemen.’

Vlak voor hij wegging kreeg hij een telefoontje van de wethouder dat The Passion naar Westerveld zou komen. Dat was een mooi moment. ‘Hij vroeg of Missie Westerveld een van de lokale partners wilde worden. Als losse kerken ben je te klein en te kwetsbaar om daarin partner te zijn, maar gezamenlijk kan dat wel. Dat is ook een effect van de samenwerking geweest.’

Boswachter

In Vledder, waar de proefplek ‘Westerveld bloeit’ is gestart, was er een andere situatie dan in Dwingeloo. ‘In Vledder wilden ze aanvankelijk dat ik zou beginnen met het organiseren van kliederkerk, voor jonge gezinnen. Maar er zat bijna niemand

meer in de kerk onder de 70 jaar. De meeste kerkgangers zijn gepensioneerd. Daarom hebben we ons afgevraagd: wat kunnen we bieden aan ouderen die hier ooit gedoopt zijn? Daar zijn onze activiteiten op gericht. Ondertussen is het wel zo dat die gemeente zich heeft herpakt en dat zich weer een of twee gezinnen hebben aangesloten. En sinds Missie Westerveld bestaat, zijn er een paar nieuwe predikanten beroepen in Vledder en Havelte met een missionair profiel. Het initiatief doet kennelijk ook iets met de kerkelijke cultuur.’

Naast een plek voor ouderen in Vledder en een plek voor jongeren in Dwingeloo is ook een derde proefplek ontstaan onder de noemer ‘Grond’. ‘In dit gebied in Drenthe komen allerlei grote maatschappelijke thema’s bij elkaar. Denk aan de lelieteelt, de stikstofproblematiek en de wolf. Bij onze buurman zijn schapen doodgebeten. Gaandeweg ontstond het besef: hier moeten we als kerk iets mee. Hoe kunnen we de thema’s hoop, duurzaamheid en verworteling bij elkaar brengen? Daarom hebben we het thema ‘grond’ gekozen voor de proefplek in Havelte. De kerk van Havelte heeft zelf veel grond, met een eigen boswachter. We hebben vertegenwoordigers van allerlei initiatieven uitgenodigd, zoals iemand van een biologische pluktuin. Hoe kunnen we nadenken over de bloei van Havelte, letterlijk maar ook geestelijk?’

Relaties

De kerk heeft hier een rol als initiator van gesprekken, vanuit de gedachte van Missio Dei: de overtuiging dat de wereld Gods werkterrein is, waarin lokale christenen mogen meewerken. Die gedachte spreekt De Jager erg aan. ‘In het contact met mensen kom je op theologische vragen. Kees van Ekris zou dat missionaire intelligentie noemen. Specifiek voor het platteland is dat mensen diepe wortels hebben: als jouw opa een conflict had met iemand die ook in de kerk zat, kon dat zomaar een reden zijn om niet meer in de kerk te komen. Die diepe wortels kunnen ook leiden tot argwaan tegen alles wat nieuw is. Of een afkeer van ‘import’ uit de stad. Hoe kun je de mooie en kwetsbare kanten van die verworteling ook een plek geven in de missie van de kerk? Al die dingen samen hebben we samengevoegd onder de noemer ‘Grond’. Een ander aspect is de stikstofproblematiek. Als dominee heb ik na de boerenprotesten met tractors alle boeren uit Dwingeloo uitgenodigd. Dat zijn er niet zo veel. We hebben een gesprek gevoerd over de vraag: wat doet het met je dat je bedrijf onder druk staat? Het ging daarbij om de spirituele en emotionele kant. Wat doet dat met je hart? Waar vind je nog hoop? Daarbij kwam veel los. Boeren hebben onderling veel hechte contacten.’

Die onderlinge relaties zijn cruciaal in het dorp, ontdekte hij al snel. Soms kan de kerk ook een samenbindende rol spelen terwijl je dat van te voren niet ziet aankomen. ‘Een bepalende gebeurtenis voor mij in de periode in Dwingeloo was het overlijden van een jongen die lid was van onze kerk en actief was bij de schaatsvereniging. Er zaten heel veel mensen uit het dorp in de kerk bij zijn uitvaart. De tijd daarna werd ik vaker aangesproken in de supermarkt. Er ontstond blijkbaar bij een aantal mensen het besef: deze dominee hoort ook bij mijn meubilair. Dat heeft eraan bijgedragen dat ik in 2024 werd verkozen tot ‘Dwingeler van het jaar’; dat is iets wat in die omstandigheden ontstond. Vertrouwen en relaties zijn altijd belangrijk, maar door de lange verworteling van mensen in het dorp, geldt dat extra. Mensen van buiten willen vaak graag iets betekenen voor een nieuw project, maar het is juist belangrijk om mensen in je team te hebben die er al lang wonen, die in de haarvaten van het dorpsleven zitten. Deze mensen hielpen me bijvoorbeeld bij de keuze van het café voor het ‘Biertje met de dominee.’

Hoezeer je van betekenis kunt zijn, als je als kerk zichtbaar bent, bleek na een ernstig ongeluk in Dwingeloo. ‘Er waren twee jongeren omgekomen. Er was gereden onder invloed van drank. De burgemeester vroeg mij toen: wil jij met mij de keten langs? Er was rouw, verslagenheid. Er waren ook wraakgevoelens jegens de jongen achter het stuur, die het had overleefd. Vanwege het initiatief ‘biertje met de dominee’ wisten de jongeren dat ik niet afwijzend stond tegenover hen. Daarom vroeg hij me om samen met hen in gesprek te gaan.’

Elkaars lasten dragen

Er is dus veel in beweging in Westerveld, maar ondertussen is het allemaal ook kwetsbaar. ‘Ik had het zonet over de bijeenkomst die we hadden naar aanleiding van de Kerkensie van de

overheid. Van de elf kerken die zouden sluiten, zijn er ondertussen wel twee gesloten. Ik bedoel: Missie Westerveld gaat kerksluitingen niet voorkomen. De kapel in Zorgvlied wordt nu opengehouden door iemand die in de 80 is. Als die man overlijdt, houdt dat op. Dat is lastig om mee te dealen. Wat ik ben gaan zien, is dat God ook in het heden werkt. We zijn vaak gericht op de toekomst. We gaan de sluiting van kerken niet stoppen, maar het grotere verband van Missie Westerveld helpt wel om elkaars lasten te dragen. Samen kun je meer doen dan alleen, voor toeristen, voor vluchtelingen.’

De kerken in Westerveld hebben een lange geschiedenis van zorg voor vluchtelingen. Dat is een belangrijk aandachtspunt binnen Missie Westerveld, maar geen aparte proefplek. ‘Dit werk is ontstaan door het azc dat hier een aantal jaren geleden gekomen is. Door Missie Westerveld is het zichtbaarder geworden. Wat er nu gebeurt, is dat de overheid de kerk belt met de vraag: willen jullie helpen om activiteiten te organiseren voor vluchtelingen? Het gevolg is dat

minderjarige asielzoekers les krijgen in de kerk van Diever. Dat doet ook iets met de kerkleden zelf: er wordt iets van ons verwacht, we mogen iets doen.'

Passion

Dat The Passion naar Dwingeloo komt, waarbij Missie Westerveld een van de lokale partners is, ziet De Jager als de kroon op het werk van heel veel mensen in de afgelopen jaren. 'Hier is een situatie ontstaan waarbij overheid en kerk samen proberen om allerlei spanningen te overbruggen. Dat het grootste christelijke evenement van Nederland hiernaartoe komt, is prachtig. De lijntjes worden snel gelegd. Er komt bijvoorbeeld een ondernemersbijeenkomst over The Passion. Die wordt in de kerk gehouden. Kerkelijke mensen weten nu dat het hun roeping is om als kerk naar buiten te treden.'

Ten slotte, wat geeft hem vreugde als hij terugdenkt aan de tijd in Drenthe? Waarin zag hij iets van het Koninkrijk? 'Ik heb gezien dat mensen tot een nieuw besef komen dat het evangelie een schat in de akker is. Dat is iets anders dan de vraag: hoe houden we de kerk draaiend? Die verandering in hoofden en harten zien gebeuren, was mooi om mee te maken. We hebben geen spectaculaire verhalen, wel was er een enkele dopeling die zei: ik ben gaan geloven dat Jezus van mij houdt. Dat zijn vreugdevolle momenten.'

Tekst: Nels Fahner

In april 2026 verschijnt bij uitgeverij Vuurbaak een boek met portretten van mensen betrokken bij Missie Westerveld. Ook pionieren? Informeer dan eens bij [IZB-Impact](#) naar de mogelijkheden.